

**KONFERENCJA PRASOWA W BIURZE RPO 4 MAJA 2017 R.
PRZED PIERWSZYM KONGRESEM ZDROWIA PSYCHICZNEGO
PSYCHIATRY, PACJENCI, OBYWATELE – RAZEM DOMAGAJĄ SIĘ ZMIAN**

Po raz pierwszy mocnym wspólnym głosem zmiany systemu leczenia psychiatrycznego domagają się zarówno specjaliści, jak i pacjenci, osoby które doświadczyły lub doświadczenia kryzysu psychicznego. Wspierają ich Rzecznik Praw Obywatelskich, organizacje środowiskowe, rodziny i przyjaciele.

8 maja w Pałacu Kultury i Nauki odbędzie się Pierwszy Kongres Zdrowia Psychicznego. Wezmą w nim udział psychiatrzy, psychologowie, pielęgniarki, pielęgniarze, osoby działające w stowarzyszeniach i fundacjach na rzecz osób w kryzysie psychicznym, osoby z doświadczeniem kryzysu psychicznego, byli i obecni pacjenci korzystający z opieki psychiatrycznej, rodziny osób chorujących. To pierwsze spotkanie na taką skalę.

Rzecznik Praw Obywatelskich wspiera ideę Kongresu Zdrowia Psychicznego. Od wielu lat apelował o wprowadzenie i skuteczne wdrażanie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego. Obecnie brakuje bowiem kompleksowego systemu wsparcia osób chorujących psychicznie. Jeśli pojawiają się dobre, lokalne inicjatywy to mają one raczej charakter wyspowy, który nie zawsze odpowiada realnemu zapotrzebowaniu. Adam Bodnar jeżdżąc po Polsce, w ramach spotkań regionalnych RPO, odwiedza takie miejsca. Jednak potrzebne jest większe zaangażowanie samorządów i wspieranie tych, które już zaczęły pomagać osobom chorującym psychicznie. Bo problem jest poważny i dotyka coraz więcej Polaków.

DLACZEGO MUSIMY ROZMAWIAĆ O POLSKIEJ PSYCHIATRII?

SKALA PROBLEMU

- 8 milionów obywateli Polski cierpi na różnego rodzaju problemy i zaburzenia psychiczne.** To jedna czwarta Polaków, a statystyki nie uwzględniają dzieci i młodzieży. Wówczas – jak szacuje Instytut Psychiatrii i Neurologii – ta liczba wzrosłaby **do 12 milionów.**
- W Polsce w wyniku samobójstwa umiera więcej osób niż w wypadkach samochodowych.**
- Rozwód, stresująca praca, utrata pracy, ciężka choroba, śmierć bliskiej osoby, nałogi - to wszystko może być przyczyną załamania psychicznego, którego może doświadczyć każdy z nas.** Większość pacjentów szpitali psychiatrycznych to osoby cierpiące na depresję.
- Badania wykazały, że u około 20–30 proc. osób w wieku 18–64 lat odnotowuje się obniżenia nastroju i spadek aktywności życiowej, drażliwość i przewlekły lęk. Jedna osoba na dziesięć ma depresję, 7 proc. cierpi na bezsenność, uzależnienia dotyczą 4 proc. populacji.**

STAN POLSKIEJ PSYCHIATRII

Psychiatria w Polsce jest bardzo zaniedbana. Dramatycznie brakuje specjalistów dla dzieci. Jest ich **dwustu a szacuje się, że potrzebujemy 1500**. Brakuje ośrodków leczenia dzieci, gdzie mogłyby kontynuować naukę równocześnie z terapią.

Mamy nierównomierny i ograniczony dostęp do leczenia i opieki, brakuje systemowych rozwiązań, które umożliwiałyby szybką identyfikację i rozwiązanie zaburzeń zdrowotnych.

Kryzys psychiczny nie wymaga leżenia w łóżku. Tymczasem system opieki psychiatrycznej w Polsce opiera się na finansowaniu leczenia na łóżko. Przez to (w przypadku zaostrzenia kryzysu psychicznego) leczenie głównie polega na izolacji – w dużych szpitalach, często położonych na peryferiach miasta.

Szpitalne psychiatryczne są zaniedbane, zatrudnia się w nich za mało personelu. Pobytu w nich są wielomiesięczne. Opierają się głównie na dobieraniu leków. **Jak wynika ze statystyk, rocznie około 1,5 miliona obywateli naszego kraju trafia do zatłoczonych szpitali psychiatrycznych.** Wiele osób, które powinny korzystać z hospitalizacji, rezygnuje z niej bo szpital jest daleko od domu, albo ich stan jest zatrważająco zły. Poza tym hospitalizacja to najdroższa forma leczenia.

PIERWSZY KONGRES ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Kongres Zdrowia Psychicznego to pierwsze spotkanie, na którym jednym głosem psychiatrzy i pacjenci powiedzą, że system opieki psychiatrycznej trzeba zmienić z izolacyjnego na środowiskowy. Ta transformacja to **główny cel Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego, który 7 lat temu został przyjęty ale dotychczas nie został zrealizowany.**

Środowiskowy model leczenia wymaga zmiany sposobu finansowania - nie na łóżko a na liczbę mieszkańców, to pozwoli zareagować specjalistom adekwatnie do potrzeb pacjenta – psychoterapią czy leczeniem w systemie dziennym.

Środowiskowy model wymaga **tworzenia centów zdrowia psychicznego i oddziałów psychiatrycznych przy szpitalach ogólnych**, tak żeby pomoc specjalistów mogła być bardziej dostępna, równomierna i zróżnicowana. Chodzi o to, żeby osoba w kryzysie nie traciła kontaktu ze swoim otoczeniem, o umożliwienie osobie chorej funkcjonowania w społeczeństwie – możliwość uczenia się, pracy.

W centrum zdrowia psychicznego możliwe będzie zorganizowanie leczenia w systemie dziennym, tak, żeby mógł po południu wracać do domu. Osoba w kryzysie będzie mogła korzystać z pomocy psychiatry, psychologa, konsultacji z lekarzem. Model środowiskowy zakłada budowanie wsparcia opartego na kontakcie specjalisty z chorym ale także z jego rodziną czy innymi bliskimi choremu osobami. Jeśli jest taka potrzeba, specjaliści odwiedzają chorych w domu.

Centra zdrowia psychicznego pozwolą zapewnić odpowiedni poziom opieki wszystkim grupom chorych, zarówno osobom z lekkimi zaburzeniami, jak i osobom z poważnymi chorobami psychicznymi.

Narodowy Program Ochrony Zdrowia psychicznego zakłada też prowadzenie kampanii społecznych o tym, jak dbać o zdrowie psychiczne, na jakie niepokojące sygnały reagować, na czym w istocie polegają kryzysy psychiczne, jak wspierać bliskich, których kryzys dotyka.

JAK ZMIENIA SIĘ POLSKA PSYCHIATRIA?

Obraz psychiatrii i leczenia psychiatrycznego zatrzymał się dla wielu osób na etapie w jakim psychiatria była w XIX wieku i nie odpowiada temu, jak psychiatria wygląda współcześnie, ani temu w jaką stronę będzie się dalej rozwijać.

- Spostrzeganie psychiatrii oparte na wyobrażeniach, dawnych filmach i informacjach o niestosowanych już sposobach leczenia powstało w zupełnie innej epoce historycznej, kulturowej i społecznej. A jednak mimo zmian jakie zaszły od tamtych czasów stanowi ciągle powtarzany stereotyp. Czas na nowoczesną psychiatrię XXI wieku. Ten nieaktualny obraz przyczynia się do traktowania leczenia psychiatrycznego jako ostatniego możliwego wyboru w szukaniu pomocy przez osoby z problemami dotyczącymi zdrowia psychicznego. Tak być nie powinno, leczenie psychiatryczne może nieść realną pomoc wielu ludziom – mówi dr Sławomir Murawiec, psychiatra, członek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego.

Psychiatria zmienia się w kierunku zapewniania pomocy w środowisku codziennego życia osób potrzebujących, wychodzi z gabinetów. Zmienia się w kierunku psychiatrii środowiskowej, dostępnej blisko i w przyjaznej formie. Taki kierunek rozwoju psychiatrii odpowiada zarówno pacjentom jak i psychiatrom, dlatego mówią w tej sprawie jednym głosem.

ZMIENŹMY SPOSÓB MÓWIENIA O OSOBACH CHORUJĄCYCH PSYCHICZNIE

Gdy mówimy o tym, co należałoby zmienić nie możemy zapomnieć o społecznym postrzeganiu choroby psychicznej. Niestety, panuje swoista moda na posługiwanie się w walce politycznej terminami z zakresu chorób psychicznych. Już niemal codziennie osoby publiczne oskarżają kogoś o schizofrenię, nazywają "świrem" lub "czubkiem", wysyłają do lekarza. Dotyczy to parlamentarzystów, ministrów, celebrytów.

Wielkie straty wizerunkowe przynosi również określanie szpitali i placówek leczących osoby chore psychicznie terminami "wariatkowo", "psychiatryk", "dom bez klamek". To ważna część naszego systemu opieki zdrowotnej. Ludzie pracujący w tych instytucjach robią wiele, aby były one traktowane tak samo jak każdy inny ośrodek leczniczy. Walczą ze stereotypami i czarnym PR w mediach, starają się o dofinansowanie i lepsze warunki dla pacjentów. Dlatego wyraźnie powinniśmy piętnować wszystkie tego typu zachowania.

- Jeśli ktoś publicznie kpi z choroby psychicznej i wyśmiewa placówki lecznicze, powinien ponad wszelką wątpliwość wiedzieć, że postępuje niegodnie i popełnia poważne nadużycie moralne – podkreśla dr Adam Bodnar, Rzecznik Praw Obywatelskich.

Niezbędna jest też społeczna kampania, która przełamie stereotypy uprzedzenia, ignorancję i lekceważenie problemów osób z chorującymi psychicznie. Trzeba zmienić postawy: oddalenia, strachu i niewiedzy na: empatię, zainteresowanie, pomoc, bliski kontakt i odbudowę wzajemnego zaufania – aby zlikwidować piętno choroby psychicznej. Do tego potrzebna jest właśnie gruntowna zmiana sposobu leczenia i korzystania z wiedzy psychiatrycznej.